

הבשת בונה את השבת. כי הכל בזכות השתחוויה, ולב נשבר ונדכה הוא ג"כ מכלל ההתבטלות שלב

כזה א' לא תבוזה, ועי"ז יכולים להגיע לכל המדרגות הגבוהות ביותר, שהכל בזכות השתחוויה.

ה' יראה

זאת. ובזאת נוכח אברהם בנסיון העקדה, שבזמן שהיה נראה לו שהוא רחוק מהשי"ת באמת היה אז הגילוי הנשגב ביותר.

ומעין זה איתא בתורת אבות עה"פ והאלקים נסה את אברהם, אלקים הוא מדת הדין, והוא בחי' צמצום, שבעת הנסיון נסתלקו ממנו כל המדרגות וניטל ממנו הדעת. ובמצב הזה של בחי' אלקים, בהסתלקות הדעת וקטנות המוחין, ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, בכל מצב שהוא הנני כמו שהייתי "איך בין דער זעלבער", בעת חשכות כבעת גדלות המוחין, וכמו שאני בגילויים הנשגבים ביותר כך אני בחשכות הגדולה ביותר, הנני באותה אמונה פשוטה ובאותה בחי' העבדות, ומוכן למסור נפשי לעשות כרצון ה' גם בשיא החושך כמו בשיא האור. וכן איתא במאור עינים מהרה"ק רבי נחום מצ'רנובל (פר' וארא) שענין נסיון הוא הסתלקות הדעת וחשכות.

והבי' בזה, כדאיתא בספה"ק שכאשר אברהם אבינו היה דבוק בה' והיה במדרגותיו הרמות אז כל נסיון שבעולם לא נחשב לגביו נסיון, כי היה תמיד בכלות הנפש להשי"ת והכל היה שוה אצלו בין אם הוא בעוה"ז או בעוה"ב, שמלבדו ית' הכל נחשב לכלום, וכל נסיון ממילא לא נחשב אצלו. וכמו שאמר מרן הק' מקוברין זי"ע, וכי חידוש הוא שאברהם אבינו לא נשרף בכבשן האש באור כשדים, חידוש הוא שכבשן האש לא נשרף מגודל האהבה שאהב אברהם אבינו את הקב"ה. ובכדי לנסותו היה צריך ליטול ממנו הכל, הסתלקות המוחין והסתלקות המדרגות, ואז ויאמר הנני, גם בעת חשכות הנני נכון ומוכן.

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה. הרה"ק המגיד מקו'ניץ ז"ל בספרו עבודת ישראל מביא את לשון התרגום ירושלמי על פסוק זה, וצלי אברהם ואמר את הוא ה' דחמי ולא מתחמי. ומבאר דכאשר מעמידים אדם בנסיון נוטלים ממנו את כל מדרגותיו, כי אם יאחו במדרגותיו בשעת הנסיון, אין זה נחשב לנסיון בכלל, כי כאשר אדם יודע שהוא עומד לפני מלך גדול ונורא הרואה את כל מעשיו הרי אין כל רבותא בזה שעומד בנסיון. אלא שבשעת נסיון ניטלת הבהירות והארת המוחין ואינו מרגיש כלום. וכך היה כאשר האלקים נסה את אברהם בדבר העקדה, שנסתלקו מאברהם אבינו מדרגותיו הגבוהות וניטלה ממנו דרגתו בדבקות בה'. ובוה מפרש הפסוק ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק, מקום מרמוז להקב"ה מקומו של עולם, וירא את המקום מרחוק, שלאחר כל ההכנות שעשה בשלושת הימים עדיין היה נראה לו שהקב"ה סר ממנו והוא מרחוק. ותלה אברהם את הסיבה לכך בנעריו שהיו עמו, ע"ד דאיתא בחז"ל (תנחומא ויצא וברש"י) שכל זמן שהיה לוט עם אברהם לא היתה יכולה להיות התגלות השכינה אל אברהם, לכן אמר לנעריו שבו לכם פה עם התמור, כי היה סכור שעיי"כ ישובו אליו הגילויים בדבקות בה'. וכך נמשך הדבר עד שנשלם הנסיון כאשר אמר לו הקב"ה אל תשלח ירך אל הנער, אז שבו אליו המדרגות והארות של דבקות בה'. וזהו פי' ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, את הוא חמי ולא מתחמי, כי עתה נוכח לראות שהקב"ה רואה את האדם תמיד, ואף בשעת ההסתר הקשה ביותר, דלא מתחמי, הרי באמת את הוא דחמי, אין הקב"ה מסיר השגחתו מאתו, שלפניך נגלו כל תעלומות, אלא שהאדם אינו רואה

ועפ"ז י"ל מה שאמר לו המלאך לאתר הנסיון, עתה ידעתי כי ירא א' אתה, אף דמדתו של אברהם אבינו היא מדת אהבה, אלא לפי שבשעת נסיון, בעת חשכות והסתלקות המוחין בבחי' אלקים, המדרגה היחידה שנשארת גם אז לאדם היא מדת היראה, מה שהשיג ביגיעתו. דאם כי נוטלים מהאדם בעת נסיון כל המדרגות שנתנו לו, אבל את שרכש ביגיעתו זה עומד לו גם בשעת נסיון, כאשר הכל מסביבו בהסתר בבחי' הולך חשכים ואין נוגה לו. וכן היה אצל אברהם אבינו, שבזמן הנסיון נשארה לו רק מדת היראה, מה שהשיג ביגיעה. וכמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע על מאה"כ וכל הבארות אשר חפרו עבדי אברהם סתמום פלשתים וימלאום עפר, ואילו אצל יצחק מצינו רק שרבו אודות הבארות אך לא שלטו בהם לסותמם, כי בחי' יצחק היא מדת היראה, מה שמשיגים ביגיעה, ובמה שרוכש יהודי ביגיעתו אין הפלשתים שולטים. וזהו מה שאמר לו המלאך עתה ידעתי כי ירא א' אתה, שמלבד כל המדרגות שלך יש לך גם בחי' הון עצמי שהושג רק ביגיעה בלא שום גורמים אחרים, שזה עמד לך בשעת הנסיון. ובפרשה זו התורה מלמדת לנו איך יעמוד יהודי בנסיונות החיים הקשים ביותר, שהדבר שיהודי עמל ומתיגע עליו שהוא בבחי' הון עצמי אצלו זה עומד לו בזמני חשכות הקשים ביותר.

ובזה י"ל מד"כ אחר הנסיון ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, וכדברי התרגום, את הוא ה' דחמי ולא מתחמי, דאף בעת חשכות וקטנות המוחין הקב"ה עמו. שכאשר חזר למדרגותיו לאתר הנסיון ראה שגם בשעת הנסיון כשהיה בשיא החשך היה הקב"ה עמו אלא שהוא בהסתר ואינו מתראה אליו, דאת הוא דחמי ולא מתחמי. וכמאמר הבעש"ט הק' זי"ע עה"פ (דברים לא) ואנכי הסתר אסתיר, שהקב"ה מסתתר בתוך ההסתר, שגם בתוך ההסתר הקב"ה נמצא. וכמו שאמר עוד עה"פ ובקשתם משם את ה' אלקיך, משם דייקא, כי השי"ת נמצא בתוך ההסתר, בבחי' חמי ולא מתחמי. וזו הנצחיות שנשארה לדורי דורות, מהנסיון הנורא ומהמסירות נפש שלמעלה מכל השגה ומההארה הגדולה שנתגלתה שם, נשאר לדורות שה' יראה, את הוא

דחמי ולא מתחמי, שגם בשעת נסיון שהקב"ה לא מתחמי כלל וכל הדעת והדבקות מסתלקים מן האדם, הרי אני ה' לא שניתי, ותמיד הוא חמי ומשיג על יהודי מקרוב. וכעין זה איתא בדברי שמואל (עניני פורים) עה"פ א-לי א-לי למה עזבתני, איך יתכן שעזבתני, הלא אם ח"ו עזבתני לא היה נשאר ממני שריד ופליט והייתי לאין ואפס המוחלט, אלא פי' א-לי א-לי למה עזבתני, למה נדמה לי שעזבתני, שנדמה לו כאילו הסיר הקב"ה השגחתו הפרטית ממנו, שרחוק מישועתי דברי שאגתי ואלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי, וכתוצאה מכך נדמה לו שעזבתני.

וזה כל ענין הגלות, מה שנדמה שעזבתני, וזהו גלות הכלל וזהו גלות הפרט, וכל ענין הנסיונות, נסיונות הכלל ונסיונות הפרט. וכדאיתא באריכות בזה"ק ריש פר' שמות, שכאשר ירדו ישראל לגלות בבל היה צערם קשה מנשוא, כמ"ד על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וכו', וכד עאלו בגלותא דבבל חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין, דהא קוב"ה שביק לון ולא ישגח בהון, היינו שסברו שהקב"ה גירשם לגמרי והשליכם מעל פניו, ומזה נהיו שבורים מאד, כי יהודי וכלל ישראל יכולים לסבול כל מיני היסורים, אבל להיות מושלכים מלפני הקב"ה לא יוכלו לשאת. בההיא שעתא קרא קוב"ה לכל פמליא דיליה וכו' וכל חילא דשמיא, ואמר לון מה אתון עבדין הכא, ומה בני רחימאי בגלותא דבבל ואתון הכא, קומו חותו כולכון לבבל ואנא עמכון, הה"ד כה אמר ה' למענכם שולחתי בבלה. כד נחתו לבבל אתפתחו שמיא ושראת רוח נבואה קדישא על יחזקאל וחמא כל מה דחמא, ואמר לון לישראל הא מאריכון הכא, הקב"ה נמצא עמכם, כיון דשמעו ישראל כך חדו, ולא חיישו על גלותהון כלל, דהא ידעו דקוב"ה לא שביק לון, ששמחו ישראל שמחה גדולה, שכאשר הקב"ה נמצא עמהם או כל היסורים אינם כלום. ותנינן, בכל אתר דישראל גלו תמן שכינתא גלתה עמהון. ובדברי הוזה"ק האלו נאמרה המדרגה המיוחדת שלעולם אין הקב"ה מסיר את השגחתו הפרטית ואת קרבתו מיהודי, וכל הריחוק הוא רק בלבושים אבל בפנימיות הענינים אין שום שינוי.

שייך קטרוגים.

וזה מה שאנו מבקשים ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, כי כל היסורים של יהודי הם מההסתרים, שאיננו מרגיש את השי"ת ומרגיש עצמו רחוק מאתו ית', ועל זאת בקשתנו ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו וכו', דכאשר מאיר ליהודי אור פניו ומרגיש כי ה' אבינו, שוב אינו חסר כלום, וכל העקוב למישור. וכמאמר מרן הר"ן מלכוביץ' זי"ע עה"פ והארץ היתה תהו ובהו וחשך וגו' ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, כאשר יהודי מבקש מהקב"ה בעת חשכות ואומר לפניו: אלקים יהי אור, רבש"ע האר אפלתי, מתקיים ויהי אור שהקב"ה מאיר לו. וזהו ויקרא שם המקום ההוא ה' יראה, את הוא דתמי ולא מתחמי, הזכר שנשאר לעד מהעקדה, שגם בעת שלא מתחמי, בתוך כל ההסתרים, הקב"ה נמצא וחמי, ומתקיים ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור.

ולמעלה מזה ישנו הענין שבזמן הגלות עמו אנכי בצרה, שהקב"ה בכל צרתם לו צר. וכמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע עה"פ יקראני ואענהו וגו', יקראני הוא לשון קריאה מרחוק, אם יהודי מרגיש שהוא קורא להשי"ת מרחוק אז רק ואענהו, אבל אם יהודי מרגיש שעמו אנכי בצרה אז אחלצהו ואכבדהו וכו'. ועוד אמר בפ"א, שכאשר יהודי מתפלל על צרתו ואינו נענה יש עצה עבורו, ונודעוץ בכל גופו והמשיך, "עצה קשה עד מאד", כדאיתא בשם צדיקים, שיניח את צערו שלו ויבקש רק על השכינה כביכול שעמו אנכי בצרה ובכל צרתם לו צר, שהקב"ה כביכול צר לו בצרתו, ואז מוכרחים לענות לו ולקבל תפלתו. ובוה פירש את הפסוק ואני תפלתי לך ה' עת רצון, כאשר תפלתי היא רק לך ה', על צער השכינה שעמו אנכי בצרה ובכל צרתם לו צר, עי"ו מתעורר עת רצון ואין שום קטרוגים על זה, כי כאשר מבקש על עצמו שייך קטרוגים, אבל כאשר מבקש על צער השכינה לא

נתת ליראיך גם להתנוסס

כל התורה באחד מכל הדורות, שכבר היו בהם שמתו בעטיו של נחש, אבל חבתו היתה לפני המקום לפי שעמד בעשרה נסיונות, וכן אמרו בפירוש בעשרה נסיונות נתנסה א"א ועמד בכולן להודיע כמה חבתו של א"א ע"ה וכו' (אבות פ"ה). והיינו שעל אף כל המדרגות הגבוהות שהגיעו אליהם אלו שקיימו את כל התורה ושמתו בעטיו של נחש, הרי מדרגתו של אברהם אבינו היתה למעלה מזה, וזאת על ידי שעמד בנסיונות שהם אשר הודיעו חבתו של א"א, ועל ידם זכה לעיקר גדולתו ומדרגותיו המיוחדות. וכן מצינו אצל יוסף הצדיק שזכה למדרגותיו העילאיות עי"ו שעמד בנסיון. וכמ"כ הוא אצל כל יהודי, שכל חייו של איש יהודי הם נסיונות שרק על ידיהם זוכה להגיע לדרגות עילאיות.

והבי' בזה עפ"מ דאיתא מהבעש"ט הק' זי"ע בענין הנסיון, שבעת נסיון נוטלים מהאדם את כל

איתא במדרש (ב"ר נה,ו) והאלקים נסה את אברהם, רבי יוסי הגלילי אומר גדלו כנס הזה של ספינה, שהוא גבוה מאד ונראה למרחוק. זהו ענין נסיון מלשון נס, וכמו שמביא שם לעיל את הפסוק (תהלים ס) נתת ליראיך נס להתנוסס, נסיון אחר נסיון וגדולין אחר גדולין בשביל לנסותן ולגדלן בעולם כנס הזה של ספינה. והיינו שהנסיונות אשר נתת ליראיך המה מתנה מן השמים כדי לנשאת ולגדלן להתרומם ולהתעלות. וזהו נתת ליראיך נס להתנוסס, שע"י שיהודי מתגבר על הנסיון הריהו הולך וגדל ומתעלה כנס הזה של ספינה. הנסיונות מגביהים את יהודי לדרגות עילאיות, דרגות שאינו מסוגל להגיע אליהם כי אם בזכות עמידתו בנסיונות. וכמו שהבאנו מספר אמונה ובטחון המיוחס לרמב"ן (פ"ו) וז"ל: ואל תחשוב כי מעלתו של אברהם אבינו היתה גדולה כ"כ לפני המקום מצד שקיים כל התורה וכו', שהרי אי אפשר שלא היה בישראל מי שקיים